

KUVAT: OLLI TURUNEN

Salla Simukka

vie Lumikki-trilogian maailmalle

Kansainvälinen jännärimenestyjä Salla Simukka kirjoittaa nuorille ja nuorille aikuisille suunnattuja kertomuksia. Onko suomalainen jännäri murroksessa?

Viimeiset kaksi vuosikymmentä ovat olleet Suomi-dekkarin juhlaa. Nimikemäärät ovat kasvaneet. On tullut uusia kirjailijoita ja aihepiirejä. On luettu entistä parempia tarinoita. On saatu arvostusta ja osoitettu yhteiskunnallisia epäkohtia. Täydellistä?

Ei ihan. Katsotaan ilmiötä milta kantilta tahansa, ei voi välttää siltä johtopäätökseltä, että kyseessä on aikuisten ja totta puhuen vähintään keski-ikäisten ellei jopa hieman varttuneempien aikuisten lajityyppi. Jokunen lapsille ja varhaisnuorille suunnattu kirjasarja sentään löytyy. Nuorille aikuisille – ei oikein mitään.

Miten dekkarikulttuuri ja nuori sukupolvi voisivat kohdata? Tätä var-

maan on tuskailtu muuallakin kuin kirjakustantamoissa ja Dekkariseurajäsenkokouksissa. Nuoret eivät kirjoita eivätkä lue jännäreitä tai koonnun juttelemaan niistä lukupiireihin ja nettifoorumeille.

Ehkä vika ei ole nuorissa. Ehkä Suomi-jännärillä ei vain ole ollut nuorille mitään tarjottavaa. Nyt on. Käsillä saattaa olla sukupolvimurros.

Jännäri vai nuortenkirja?

Tamperelainen Salla Simukka on niittänyt nuorille ja nuorille aikuisille suunnatulla Lumikki-trilogiallaan kehuja ja menestystä. Lumikki on aiheuttanut melkoisen mylläkän. Sarja alkoi ilmestyä alkuvuonna 2013. Päätososa julkaistiin helmikuussa 2014. Nyt käännösoikeudet on myyty 47 maahan. Sopimuksista on jo siirryt-

ty tekoihin. Sarjan ensimmäinen osa *Punainen kuin veri* esimerkiksi on ilmestynyt yli 20 maassa. Suomessakin trilogian osia on myyty yli 10 000 kappaletta. Se on erinomainen määrä nuortenjännäriille.

Dekkarikulttuurin kannalta kyseessä on kovan luokan avaus ja saavutus. Sille on vaikea löytää vertailu-

”Suurten tunteiden ääressä myös me aikuiset olemme sillä hetkellä 15-, 16- tai 17-vuotiaita.”

SALLA
SIMUKKA

KANSI: LAURA LYYTINEN

”Kirjoittaessa pitää aina olla tosi, vaikka keksisi kuinka mielikuvituksellisia ja ihmeellisiä asioita tahansa.”

kohtaa viime vuosilta. Mieleen tulee oikeastaan vain kustannuspuolella tapahtunut muutos, kun Crime-Time-osuuskunta ilmaantui tarjoamaan uudenlaisia kirjailijasopimuksia ja valloitti e-kirjamarkkinat.

Kansainväliseen saavutukseensa nähden Salla Simukkaa ei kuitenkaan ole hehkutettu dekkaripalstoilla. Hän on ikään kuin tullut sivuovesta rikosnäyttämölle. Hänen kirjojaan ei oikein ymmärretä jännäreiksi vaan ne identifioidaan nuortenkirjoiksi. Kyse voi toki olla markkinointistrategias- ta: ei ole tavattu kaupata lukijoille yhtä kirjaa kahden genren edustajana.

Ehkä tarvitaan muutos ajatteluun. Myös nuorisokirja voi olla dekkari. Ja dekkari voi olla nuorisokirja. Ranskassa *Punainen kuin veri* on ilmestynyt 30 000 kappaleen painoksena samanaikaisesti sekä nuorten kirjana että aikuisten kirjana, kahdella eri kannella.

Näin syntyi Lumikki

Lumikki-trilogian päähenkilö on 17-vuotias lukiolainen Lumikki Andersson. Hän on vahva ja itsenäinen nuori nainen mutta samalla myös ulkopuolinen ikätoveriensä keskuudessa. Kirjasarjassa Lumikki joutuu tahtomattaan osaksi erilaisten rikosten selvittämistä. Aiheet ovat tuttuja aikuisten jännäreistä. *Punainen kuin veri* lähtee liikkeelle, kun Lumikki saa käsiinsä huumerikollisten rahoja. *Valkea kuin lumi* sijoittuu Prahaan ja nostaa esille äärihahkolaisuuden uhan. *Musta kuin eebenpuu* puolestaan kertoo vainoamisesta. Jännitystarinoiden ohessa Lumikki kohtaa oman perheensä salaisuudet. Rakkaussuhteet ja eroottiset kokemukset tuovat mukanaan nuoruuden kipunointia.

Kirjailijan mukaan Lumikki-sarja lähti liikkeelle yksittäisestä visiosta. Simukka oli vuonna 2011 lomamatkalla Frankfurtissa ja päätyi Hugendubel-nimiseen kirjakauppaan. Siellä hän katseli nuorten aikuisten osas-

tolla kirjojen kansia. Joukossa oli paljon jännäreitä, mikä sinänsä ei ollut yllätys. Simukka oli aiemmin asunut kaksi vuotta Berliinissä ja tiesi, että saksalaiset ovat krimi-kansaa.

”Siellä ajattelin ensimmäisen kertaa, että olisi kiinnostavaa kirjoittaa jännityskirja nuorille aikuisille. Meillä Suomessa ei oikeastaan ollut juuri sille kohderyhmälle tämän tyyppistä kirjallisuutta kovin paljon”, Simukka sanoo.

”Näin sen suoranaisesti visiona siinä kirjapinon päällä, kirjan, jonka nimi olisi *So rot wie Blut* eli *Punainen kuin veri*”, kirjailija muistelee ja kertoo, että saman tien mieleen tulivat myös trilogian muut värit ja nimet.

☉ Salla Simukan Lumikki-trilogiaa on painettu ulkomailla yli 100 000 kappaletta.

Siinä seistessään Simukka tiesi, että hänen täytyy kirjoittaa nämä kirjat.

Simukka palasi Frankfurtiin syksyllä 2014, tällä kertaa kirjamesuille ja juhlistuna nuorten jännityskirjojen tekijänä. Messujen jälkeisenä päivänä tapahtui jotain outoa.

”Koin elokuvallisen, maagisen hetken”, Simukka sanoo. ”Menin siihen samaiseen kirjakauppaan, ja siellä se oli, se saksankielinen käännös, jonka olin nähnyt sieluni silmin. Se oli kokemus, jonka tulen muistamaan koko lopun ikäni.”

Löytöprinsessasta toimintasankariksi

Lumikki-trilogian ohella Salla Simukka on kirjoittanut nuorille suunnattuja romaaneja, joissa on käsitelty dystopia-aiheita ja ystävyyyden merkitystä. Hän on myös toiminut kriitikkona ja kääntänyt ruotsista suomeksi muun muassa Marianne Peltomaan ja Jan Guilloun dekkareita. Lumikista Simukka nykyisin kuitenkin tunnetaan.

”Halusin lähteä tekemään jotain aivan omaani, omalla äänelläni ja tavallani”, Simukka vastaa kysyttäessä Lumikin esikuvia.

Selkeää vertailukohtaa romaansarjalle onkin vaikea löytää. Yksi syy

menestyksen salaisuuteen saattaa olla tuttuakin tutumman eurooppalaisen kansansatuperinteen hyödyntäminen. Trilogian yhtymäkohdat Lumikki-mytologiaan eivät tosin ole läpitunkevia, vaan kyse on pikemminkin kutkuttavista mielikuvista.

Oikeastaan Lumikin hahmo tuntuu olevan enemmän sukua moderneille outsider-nuorille kuin metsämökissä puuhailevalle löytöprinsessalle. Hyvällä tahdolla sielunsiskoja löytyy myös aikuisten jännäreistä, vaikkapa Stieg Larssonin tummanpuhuvasta toimintasankarista Lisbeth Salanderista. Jännärikirjallisuus on Simukalle tuttua.

Salla Simukka

(s. 1981)

Lumikki-trilogia

- 2013 Punainen kuin veri
- 2013 Valkea kuin lumi
- 2014 Musta kuin eebenpuu

Nuortenromaanit

- 2002 Kun enkelit katsovat muualle
- 2004 Minuuttivalssi
- 2005 Viimeiset
- 2012 Jäljellä
- 2012 Toisaalla

Tapio ja Moona -sarja

- 2006 Kipinä
- 2007 Virhemarginaali
- 2008 Takatalvi
- 2009 Meno-paluu
- 2011 Ylivalotus

Muut teokset

(yhdessä Karo Hämmäläisen kanssa)

- 2007 Mummo marjassa – Kolmannen vuosituhannen huonoimmat vitsit
- 2008 Mummoista mummoihin
- 2009 Luokkakuva, nuorten lyhytproosakokoelma

Dekkarisuomennoksia

- 2007 Marianne Peltomaa: Ihon alla (*Färgen under huden*)
- 2008 Jan Guillou: Uinuva uhka (*Fienden inom oss*)
- 2009 Marianne Peltomaa: Pimeä portaikko (*Flickan i trappan*)
- 2011 Marianne Peltomaa: Ja minä irrotan sinusta kaiken kuonan (*Och jag skall avlägsna din slagg*)

Lisäksi useita romaani- ja tietokirjakäännöksiä ruotsista suomeksi.

”Ykkössuosikkini on Jo Nesbø, mutta toki olen lukenut myös Christieni ja paljon muitakin dekkareita.”

Jännärituntemusta löytyy lähipiiristä, sillä Simukan puoliso on kirjailija Karo Hämmäläinen, joka on monipuolisessa tuotannossaan esitellyt trilleristin taitojaan. Suomalaisesta dekkaritasosta Simukalla ei ole moitittavaa.

”Meillä kirjoitetaan persoonallisia ja kovatasoisia dekkareita”, Simukka sanoo, mutta muistuttaa samalla, että ”Suomi on vielä pitkälti ’löytämätön’ maa Nordic crimen saralla.”

Nuortendekkarin resepti

Toistaiseksi Simukka on melko yksin dekkariensa kanssa. Kenties lajityypin haltuunotto vaatii erikoistaitoja. Millaista oikein on nuorille ja nuorille aikuisille suunnatun jännärin kirjoittaminen?

”En osaa sanoa, miten sen kirjoittaminen varsinaisesti eroaa muista genreistä”, Simukka miettii. ”Kirjoittaessa pitää aina olla tosi, vaikka keksisi kuinka mielikuvituksellisia ja ihmeellisiä asioita tahansa.”

”Kirjoittaessa pitää aina olla tosi.” Sama ajatus toistui Helsingin kirjamesseujen paneelissa, jossa Simukka pohti Timo Sandbergin, Jari Järvelän ja Ari Paulowin kanssa rikoksen houkutusta nuorten maailmassa. Tarinan tapahtumat voivat olla fiktiota, mutta ”tunteita ei voi valehdella”, Timo Sandberg väitti. Simukka allekirjoitti tämän ja korosti, että kaikki aikuiset ovat olleet lapsia ja nuoria, eikä ole mahdotonta löytää kerran koettuja tunteita uudelleen. Oikeastaan asia on päinvastoin.

”Suurten tunteiden ääressä myös me aikuiset olemme sillä hetkellä 15-, 16- tai 17-vuotiaita. Silloin kun ne tunteet tulevat vahvoina, aikuisuus alkaa karista ja osoittautuu suureksi myytiksi.”

Simukka kertoo seuraavansa sitä maailmaa, joka liittyy ikävuosiin

13–30, mutta mitenkään orjallisesti ei tarvitse miettiä, ”että mistäköhän ne nuoret ovat kiinnostuneita”. Suunnitellessaan kirjojaan hän ei tee mitään erityistä nuorisoon liittyvää taustatyötä.

Tuskinpa nuorille ja nuorille aikuisille suunnattujen menestysjännäreiden kirjoittaminen ihan pelkän mielikuvituksen voimalla sujuu. On oltaava ymmärrys tarinasta ja kyky asettaa palikat oikeaan järjestykseen. Tarvitaan taiten kuvattuja tunteita ja sellaisia henkilöahmoja, jotka kiinnostavat kohderyhmää. Jännäriefekti puolestaan on varmistettava arvoituksella, koukuttavalla juonenkuljetuksella ja uhkaavan ilmapiirin läsnäololla. Simukalle tunnusomaisiin tehokeinoin kuuluu esimerkiksi vauhdikkaat takaa-ajokohtaukset.

On vaikea ennustaa, löytyykö Salla Simukan viitoittamalle tielle muita kulkijoita. Toivottavasti löytyy. Nyt olisi nimittäin tuhannen taalan paikka niitata nuoret lukijat dekkarin äärelle. Vai jääkö kaikki Simukan harteille? Lumikki-trilogia on saatu päätökseen, mutta tokihan jännäreiden parissa riittäisi työtä vielä vuosiksi eteenpäin. Vai?

”En ole sulkenut jännäriovea, mutta en toisaalta myöskään vielä tiedä, mitä sieltä saattaisi olla tulossa”, Salla Simukka vastaa arvoituksellisesti. ■

